

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 15. De Chaquensi expeditione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

*Neophytii
continentia.*

**CAPUT
XV.**
*De Chaquē-
si expeditio-
ne.*

1628.

situs.

Incolæ.

*Superstitiosa
piscis vene-
ratio.*

*Gaspæri Ofo-
rii Chaquē-
si provin-
ciam adit.*

*Incolæ alli-
ci.*

*Idiomata
dici.*

*Oppida fun-
danda de-
signat.*

fœmina Indum verborum lenociniis multo tempore de casto proposito deturbate conata, ab provocato, iustâ irâ incenso, flagris casta, ad maritum remissa est. Divus Ignatius mulieres partibus in lucem edendis extra ordinem invocatus sæpè juvit. Aliis imago Virginis *MARIÆ* applicata ad recuperandas corporis vires deperditas profuit.

ANNUS hujus sæculi octavus supra vigesimum clarus fuit expeditione Aposto-
licâ ex Tucumania ad Chaquenses Indos instituta. Chaquensis verò Provin-
ciæ nomine venit quiddam terrarum Paraquariæ, Tucumania, Fluminis Argentei,
Sanctæ Crucis in Montanis Episcopatus, necnon Chaquensis Archiepiscopatus,
immenso pænè circuitu ambiunt. Eam secant è Peruvia montibus orta flumina,
longo post tractu aut in ingentes lacus, aut in Paraquarium fluviumque Argenteum
influunt. Sub primum Hispanorum adventum multi è Tucumania Peruviaque
mortales, novi imperii metu, eò se retraxere, cujus rei fidem faciunt populi Ai-
marram linguam, Peruvianis vernaculam, adhuc usurpantes. Notiorem nationem
sunt Taimvix, centum octoginta & octo pagos olim incolentes, Teuta, Mata-
guaia, Agoia, Tobæ, Mosobia, Japitilaga, Churumata, Tonocota, Abipones,
& variaz Indorum factiones, diversitate linguarum quam moribus dissimiliores.
Nulla inter hos populos suprema potestas est, Casiquis Barbarorum more domi-
catim vicatimque subsunt. Ex ea gente singuli pro patrono & vitæ protectore unum
piscem sibi superstitiosè eligunt, quem ita totâ vitâ colunt, ut potiùs fame mori,
quam ejus speciei piscem gustare mavelint. Perpetua inter se & cum finitimis po-
pulis exercent prælia, externis non tam fortitudine quam crudelitate terribiles. Per
eos populos aliquot Paraquariæ Prætores in Peruviam iter aperire conati sunt: sed
quòd Barbari multos Hispanos variis vicibus crudeliter trucidassent, per eam partem
è Paraquaria in Peruviam ire desitum est: donec hoc, de quo scribimus, anno Mar-
tinus Ledesma, Tucumania Prætor, in spem venit per Cucuisensem, ultimam Pro-
vinciæ suæ urbem, Peruvia conterminam, domitâ Chaquensi regione, frustratos
conatus restaurari posse. Quare, conductâ militum cohorte, ad Nicolaum Du-
randum Provinciale litteras dat, enixè postulans, ut Evangelii prædicandi ergò
aliquot Sacerdotum sibi copiam faceret. Verùm quia Provincialis non ignorabat
in aditu novarum terrarum milites insolenter agere, ne Societatem Barbaris odio-
sam faceret, respondit tum se Socios missurum, cum aliqua spes pedem in Cha-
quensi regione figendi affulgeret. At postquam cognovit Prætozem cum Hispanis
cohortibus in Chaquensem Provinciam penetrasse, ibique constructo castello fun-
damenta urbis jecisse, ubi Lupus fluvius pinguis Indis que frequentissimas terras
alluit, illicò Gaspærum Oforium, Socium maximè idoneum, eò mittit cum manda-
tis, ut Indorum & Hispanorum saluti daret operam. Is ubi tertio post mense ad
designatum urbi locum pervenit, ut erat aspectu & moribus amabilis, omnium
amicitias sibi conciliavit. Complures igitur illicò Casiqui variarum factionum ad
eum commearunt, quibuscum transiegit, ut tribus in regionibus ligna ad totidem
nova oppida fundanda, Paranensium adinstar, cæderentur. Numerum quinquaginta
millium superare dicebantur hi, quorum linguam reddebat sibi familiarem.
Mataguai idiomatis triginta millia ferebantur. Tobarum, Mocoviarum atque Zapi-
talagarum, numerosissimarum nationum, idiomata non negligebat; tum quòd
multi ex his populis magnâ aviditate in Christianorum numerum adscribi postula-
rent, tum quòd per eorum terras pervadi posse ad ultiores provincias numero
quamplurimas speraretur. Churumatarum linguam, sic fortè dictam, quòd Chu
Chu sæpius recurrat, etiam tertiare conabatur. Martino Ledesma Prætoze ad
fundandam aliam urbem in Solorani fluminis litore ultrâ progresso, noster Oforius,
novi oppidi ad reducendos Barbaros aream designaturus, apud Tobas remansit:
unde ad Provinciale scribens, aiebat, tria Indorum oppida in Tobarum, Moco-
viorum & Zapitilagarum terris fundari posse, si Sociorum copia suppeteret. Adde-
bat, Indos in interioribus regionibus adeò proceros esse, ut vix eorum capita elatâ
manu attingeret. Primo statim anno Hispani sementem facientes invenerunt glebâ

Europæa.

Europæarum frugum omnium capacem, &, quod maximè avebant, argenti atque auri fodinas Barbari occultare dicebantur. Quamquàm non defuere, qui facilia hæc initia, ob solitam novorum colonorum habendi cupidinem, infelici exitu terminatum iri vererentur.

DUM hæc agerentur, Gaspar Sobrinus per Europam procurabat auxiliares Socios, quos non difficile fuit ab Philippo Quarto Rege Catholico, ad Christi imperium dilatandum intentissimo, impetrare. Præsertim cum ejus Majestati nupertimè per litteras fluminis Argentei Prætor eo nomine Societatem JESU commendasset, quod latissimas undique provincias Christo & Hispano nomini domuisset: & superessent aliæ ad Urvaicam regiones, quibus subjiendis excollendisque Societatis homines aptissimi viderentur. Designato ab Mutio Vitelleco Generali exiguarum copiarum supplemento, Gaspar Sobrinus, Urbano Octavo benè appetente, magnis itineribus Ulissiponem contendit. Quò cum etiam convenissent ex variis Europæ provinciis quadraginta-duo Socii, decimo-quinto calendis Martias, Patribus Ulissiponensibus, honoris ergò, non sine piæ emulationis indicio ad navem usque comitantibus, solvere. Ibant bini, nullo nationum discrimine (nam Italos, Belgas, Burgundos, Lusitanos, Hispanos caritas unos effecerat) ibant, inquam, bini, antequam solverent, per urbem Regiam, frequenti sanè populo ex plateis & editioribus domuum partibus generosos Athletas despiciente, admiranteque quantà alacritate Oceani procellis, & si res ferret, Barbarorum telis se dicatum irent. In navi, distributis ritè temporibus, omnia peragebantur, seu spectes privata Religiosorum pensa, seu cæteras in nautarum utilitatem impensas operas; adeò ut assiduitate evictum sit, ne quis nautarum vectorumve vel leve juramentum, vel nudum salaxque verbulum, totà navigatione excidere sibi pateretur. Tantum valet continuatum ad virtutem incitamentum, præsertim ubi multorum exemplis fuerit corroboratum. Ita felicissimo cursu ad Januariensem Brasiliæ portum appulere; urbis Præfecto cum cætera nobilitate, & Collegii nostri Sociis, benevolè & magnificè Religiosos hospites excipientibus. Ibi relictis octiduo corporibus, se rursus mari committentes, Divino Spiritu optimis votis aspirante, Boni-aëris portum pridie Calendis Maias insolitâ celeritate tenere. In portu prætolabatur venturos Provincialis Durandus, cujus iussu ducentis & amplius leucis secundo flumine descenderant aliquot Neophyti, Musicæ periti, subsidiarios advenas, pro quorum incolumitate octies millies Paraquarienses Socii Sacrificia immolaverant, cantu, saltationibus & aliis gratulationis officiis hilariter excepturi.

JAM quindecim dies mutæ Patrum aggratulationes tenuerant, cum ex improviso armata navis lembo comitata in urbis conspectum se dat; quæ, quòd nihil aliud ageret, quàm altitudinem latitudinemque fluminis bolide tentare, hostilis ea credita est. Quapropter Prætor Regius arma cives capeffere, & in omnem nuntum præsto adesse jubet, veritus ne quemadmodum Hollandi præcipuam Brasiliæ urbem, præmissâ itidem exploratoriâ navi, cæterisque post subsequenteribus, nuper interceperant, ita non absimili stratagemate Boni-aëris portum invadere vellent. Triduo tamen, postquam in conspectum venit, nullo tum præter metum illato damno, in altum vela vertit. Dies pauculi effluxerant, cum undecim circiter à portu leucis sub area lignea multa schedia, ab ipsis piratis importata, in ipso litore inventa sunt, quæ prodebant prævæ gentis virulentum animum. Octo erant libelli hispanicè conscripti, typis Hollandicis excusi, cum hæc inscriptione: *Justitia Peruana vita salus, &c.* Librorum synopsis hæc erat: *Obedientiam Romano Pontifici abjurato: Regi Catholico legitimam in Indias Occidentales jus denegato: qui rebellaverit, omnia summa sperato: Indi & Æthiopes, mancipia, si Regis jugum excusserint, libertate & aliis premiis donantur.* Quæ omnia adeò illecebrosè doloseque explanabantur, ut verendum fuerit, si in plebeculæ manus devenissent, eorum animos, qui Religionem corporis utilitatibus postponunt, labefactatum iri. Ita homines Regi perduelles, seipfos corrupisse non contenti, leonina feritate & vulpinis dolis

Ec

Optimo-

CAPUT XVI.

De procuratore Gaspari Sobrini.

*Philippi IV. pia munificentia.**Urbanus VIII Socii bene apprecatur.**Sociorum navigatio.**In Brasiliam appulsus.**Et ad portum Boni-aëris.*

CAPUT XVII.

De subsidiariorum Sociorum periculo.

*Piratarum naves.**Dolis detectus.*